

י. ל. פינסקר; ביבליוגרפיה.

מאת

ב. שוחטמן.

כונתנו כאן לפינסקר הציוני ולפיכך לא נרשם כל מה שכתב לפני תקופת חבת-ציון. בעניני חבת-ציון פרסם מלבד ה"אבטואמנציפציה" רק מאמר אחד במאסף הרוסי "פֶלְשְׁתִינָה" (1). כאן נרשמות, איפוא, ההוצאות השונות של ה"אבטואמנציפציה". בשנת תרצ"ג מלאו 50 שנה להופעת המחברת הזאת שזעזעה את המחשבה היהודית והיתה סמניחי היסוד לתנועת חבת-ציון ונחשבת בצדק על הספרות הקלסית של התנועה הציונית. השפעתה לא פסקה גם בתקופת הציונות המדינית. "האבטואמנציפציה" תורגמה לעברית, יודית, לאדינו, איטלקית, אנגלית, בולגרית, הולנדית, הונגרית, ספרדית, פולנית, צרפתית, קרואטית, רומנית, רוסית. בשנתים האחרונות בלבד נדפסה החוברת בגרמנית, יודית, לאדינו, אנגלית, צרפתית, פולנית, קרואטית. התרגום העברי לא נדפס מחדש בשנים האחרונות, אבל תמצית טובה של "האבטואמנציפציה" נמסרה בעתונים "הארץ" גליון 3874 מערב פסח תרצ"ב ו"במעלה" 1932, גליון 1 (כ"ט).

השתמשתי בעיקר בחסר הנמצא בבית-הספרים הלאמי והאוניברסיטאי בירושלים וגם בחסר ביבליוגרפי אחר. את ההוצאות שלא ראיתי בעיני סימנתי בסימן-כוכב כזה * ידוע לי שהמחברת תורגמה גם להונגרית (אחרי המלחמה) אבל עד כה לא הצלחתי למצוא את התרגום הזה. כמובן יש לי ידיעה על תרגום פולני שהופיע בלודז' מיד אחרי המלחמה, אבל אין לי ידיעות מספיקות בכדי לרשמו. מפי רבי, פרופ. י. קלוזנר, שמעתי שבשנת 1910 רגל חניגת הציריחובל לועידת קטוביץ, יצאה החוברת במקורה הגרמני, אבל גם על הוצאה זו אין לי ידיעות מספיקות. אמיר תודה אהיה לכל מי שיעירני על מה שחסר ברשימתי וישלח את הספרים לבית-הספרים בירושלים.

בחלק השני רשמתי רשימה של מאמרים על פינסקר. רשימה זו אינה שלמה כלל, אבל השתדלתי עד כמה שירי מגעת לרשם כל מה שהופיע ברוסיה, וביחוד סמוך להופעת החוברת.

I. הוצאות ה"אבטואמנציפציה" במקורה ובתרגומיה.⁽²⁾

1. **Autoemancipation; Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem russischen Juden.** Berlin, Commissions-Verlag von W. Issleib (G. Schuhr), 1882. [2] l., 36 p. שם המחבר לא נזכר.

¹⁾ „Письмо к издателям“ в: Палестина; сборник статей и свѣдѣній о еврейскихъ поселеніяхъ въ св. землѣ. С-Петербургъ, 1884.

⁽²⁾ התרגומים באים בסדר זה: התרגומים בעברית, ביודית, לאדינו ואח"כ התרגומים בשפות לועזיות עפ"י סדר איב של הלשונות.

כעין „השלמה“ לחוברת: מכתב רוסי של פינסקר אל הסופר ל. לבנדה בספרו של א. דרויאנוב, כתבים לתולדות חבת ציון וישוב א״י. אודיסה, ועד ישוב א״י, תרע״ט. כ׳ א׳. ע׳ 126-127. — ראה א. דרויאנוב. רשימות לביוגרפיה של פינסקר. הוספת-פינסקר לגליון הארץ ט׳-I/1922. — את הדברים דלעקמן נמצא מצורפים לאכסמפלר „אבטואמנציפציה“ שקבל ד״ר הימלסרוב מאת פינסקר. כפי הנראה, צרף פינסקר את מכתבו זה לכל אכסמפלר ממחברתו אשר שלח לאנשי-השם במערב-אירופה וברוסיה. — דרויאנוב, כתבים לתולדות חבת ציון... כ׳ ג׳ ע׳ [439].

“Der offen ausgesprochene Gedanke, der den Inhalt dieser Schrift ausmacht, sollte zur That werden, wenn er einen Kern von Wahrheit in sich trägt. Von dieser Überzeugung durchdrungen erlaubt sich der Verfasser, im Namen unseres nationalen Elends alle Männer von Einfluss aufzufordern, für die Verbreitung und Verwirklichung der Idee unserer nationalen Wiedergeburt einzustehen, und nach Kräften für dieselbe zu wirken.

2. **Autoemancipation**; Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem russischen Juden. Mit einem Vorwort von M. T. Schnierer 2. Aufl., veranstaltet von der akadem. Verbindung „Kadimah“ (Wien), anlässlich ihres 40-semesterigen Stiftungsfestes. Brünn, (Jüdischer Buch-und Kunstverlag), 1903. 31 p.

שנויי מקום הרפוס וההוצאה גרמו לשנושים בהרשמת ההוצאה הזאת. יש שהיא רשומה 1903 Brünn, Kadimah, ויש שהיא רשומה וינה, 1902, אבל אין ספק שזו אותה ההוצאה (ראה גם 106 p. 1903 Jüdische Rundschau). — גם בספרית הקהלה בווינה, לא ידוע דבר על ההוצאה וינה 1902.

3. **Autoemancipation!**; Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem russischen Juden. Mit einer Vorbemerkung (Ein stolzer Jude) von Achad-Haam. Berlin, Jüdischer Verlag, 1917. 36 p.
(Eine Erinnerungsausgabe zur 25. Wiederkehr von Pinskers Todestage).

(Die Jüdische Gemeinschaft; Reden und Aufsätze über zeitgenössische Fragen des Jüdischen Volkes, herausgegeben von Ahron Eliasberg).

4. **Autoemancipation**; ein Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem Russischen Juden (Leo Pinsker). Neu herausgegeben vom Präsidium des Kartells Jüdischer Verbindungen. Berlin, 1917. 32 p.

5. **Autoemancipation!**; Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem russischen Juden. Mit einer Vorbemerkung (Ein stolzer Jude) von Achad-Haam. 3. [5.] Auflage. Berlin, Jüdischer Verlag, 1920. 32 p.
שם המחבר לא נזכר.

6. **Autoemancipation** (in verkürzter Darstellung). In: Jüdischer Almanach 5682 hrsg. von Raphael Chamizer. Leipzig, Kaufmann, 1921. p. 41-55.
על זה העירני פרופ. ה. ל׳ ה׳.

7. **Autoemanzipation!**; Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem russischen Juden. Mit einer Vorbemerkung (Ein stolzer Jude) von Achad-Haam. 105-115 Tausend. 4. [6.] Jubiläums-Auflage. Neu hrsg. vom Keren Kajemeth Lejisrael im Jüdischen Verlag. Berlin, 1932. 31 p. שם המחבר לא נזכר.

8. **Autoemanzipation!**; Mahnruf an seine Stammesgenossen von einem russischen Juden. Mit einer Vorbemerkung (Ein stolzer Jude) von Achad-Haam. (6. [7.] Auflage). Berlin, Jüdischer Verlag, 1934. 29, [3] p. ביוגרפיה קצרה של פינסקר: ע' 31.

9. עט סופרים: תשועת ישראל. (מאת שמואל ליב ציטרון). „המגיד“ 1882 ג' 43—48, 1883 ג' 3. תוכן המחברת „אבטאמנציפציה“. מטעמי צנוורה נפסקה ההדפסה באמצע. ראה מחלקה II מספר 15.

10. אם אין אני לי מי לי או תוכן דברי המחברת „אויטאעמאנציפאציאן“ ונלוח אליו מאמר שני בשם „ותכררו ויתלבנו הדברים“ והוא מכתב גלוי לבעל הצופה לבי בהעתון הצפירה. מאת שמואל ליב ציטרון. ווילנא, דפוס האלמנה והאחים ראס, תרמ"ד. 40 ע.

11*. אבטאמנציפציה, הר' לעא פינסקער, התעוררות לתחית הלאם. תרגם מאשכנז הר' פנחס פרענקעל ובר-טוביהו. כרדיטשוב, תרנ"ט. 34 ע.

12. „Autoemancipation“, קול קורא אל בני עמו מאת יהודי רוס (תרגום אחד-העם). בתוך: י. קלוזנר: ספר-פינסקר... ירושלים, תרפ"א. ע' 51—85.

13. „Autoemancipation“, קול קורא אל בני עמו מאת יהודי רוס (תרגום אחד-העם). בתוך: אנרות אחד-העם, כ' ו', ע' [213]—242. על השער הערה. הכוללת מיט לאגרות איה שבהם מדובר על דבר התרגום הזה.

14. א סגולה צו די יודישע צרות: פונם ספר „אויטאעמאנציפאציאן“ וואס איז אפגעדרוקט אין דער דייטשער שפראכע. איבערזעצט פון שולום יועקב אברקוויץ ומנדלי מוכר ספרים. אדעססא, געדרוקט ביזא א. שולצע, 1884. 20 ע. ע' [3]—5: הקדמת המתרגם. ראה מחלקה II מספר 15.

15*. אויטאעמאנציפאציאן אדער א סגולה צו יודישע צרות, בעארבייטעט פון מענדעלי מוכר ספרים. הוצאה ב' תרנ"ט.

16*. אויטאעמאנציפאציאן אדער א סגולה צו די יודישע צרות פון ד"ר לעאן פינסקער. בעארבייטעט פון מענדעלי מוכר ספרים. קראקא, из [даніе] 3. Кагана תרס"ד. 25 ע.

17. א סגולה צו די יודישע צרות בתוך: מענדעלע סוכר ספרים (ש. י. אבראמאוויץ) אלע ווערק. באנד XII. קראקאווארשא-ניו-יארק-ווילנע, פערלאג מענדעלע, תרע"א. ע. 25 בסוף הכרך עם פגינציה מיוחדת. ע' 3—6 הקדמה.

18. א סגולה צו די יודישע צרות מענדעלע סוכר ספרים (ש. י. אבראמאוויטש) אלע ווערק. באנד 12. ווארשע, פערלאג, מענדעלע, תרע"ג. ע. 25 בסוף הכרך עם פגינציה מיוחדת. ע' 3—6 הקדמה.

19. אויטאעמאנסיפאציע (ועלבסטבעפרוואונג); א קול קורא פון א רוסישען יוד צו זיינע ברודער. יודיש דורך מושה) בליושטיפט. מיט א פאררעדע פון י. אוגער. ארויסגעגעבען צום 25סטן יאהרצייט פון אויטאר דורכ'ן פערלאג ברת-עם לאדו, לאדו, 1917 תרע"ז. ע. 36.

20. אויטאעמנציפאציען דער תמצית פון פינסקער'ס בראשורע אויטאע-מאנציפאציען פון מענדעלע סוכר ספרים (הערויסגעגעבען אין יאר תרס"ד און יעצט איבערגעדרוקט) בתוך: צום אנדענקען פון דאקטאר לעא פינסקער. לאנדאן, אויסגאבע פון דעם ציוניסטישען פערבאנד „ציון", תרע"ז. ע' 1221—36.

21. אויטאעמאנסיפאציע; א קול קורא פון א רוסישען יוד צו זיינע ברודער. יודיש דורך מ. בליושטיפט. מיט א פאררעדע פון י. אוגער. 2. אויפלאגע. לאדו, פערלאג „בית עם", תרע"ט—1918. ע. 32 פורטרט.

22. א סגולה צו די יודישע צרות בתוך: אלע ווערק פון מענדעלע סוכר ספרים באנד XII. ורשה, פארלאג מענדעלע (Srebek N. Y., copyr. 1924). ע. 25 פגינציה מיוחדת בסוף הכרך.

23. אויטאעמאנסיפאציע אדער א סגולה צו אירישע צרות פון ד"ר לעאן פינסקער, באארבעט פון מענדעלי סוכר ספרים. לאנדאן, צענטראל ביורא פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (דווקעררי „טעכניק", קעשענעוו), תרפ"ה. ע. 15 עם הקדמה קצרה מאת י. ב. ספיר. = ציוניסטישע פאלקס ביבליאטעק, אונטער דער הויפט רעדאקציע זון י. ב. ספיר. 8.

24. אויטאעמאנסיפאציע. (א קול קורא פון א רוסישן יוד צו זיינע ברודער). ווארשע, פארלאג ת. יאקובסאן, (דרוק פערדע), 1934. ע. 31, 1 ע. י. א: ד"ר לעא פינסקער ע' 5—8. את הכרטיס הביבליוגרפי הזה וגם הרשומים במספר 36, 38 שלח לי הד"ר יצחק (אדוארד) פוזננסקי מורשו.

25. אוטו-אימאנסיפאציען; גריטו די אלארמי אה סוס אירמאנוס די ראסה פור און ג'ידיוו רוסו קון אונה אינטרודוקציען די אחד העם. טרוילאראדו ספיוואלמינטי פארה, לה רינאסימיריה ג'ודיאה" און אוקאזיען דיל 50 אנביביר-

סאריי די פינדאסיוון די סובייטיונטו חיבת ציון. סאָלניק, דינאסיוסיה
ג'ודיאה, ארץ 5691. 27 ע.

26. **Auto-Emancipazione** di Leone Pinsker; appello di un ebreo russo ai suoi fratelli. [תרגום Mosé Beilinson]. In: Auto-Emancipazione ebraica; scritti di Jehuda Leib Pinsker, Achad-Haam, Menachem Ussishkin. Firenze, società tipografico-editoriale „Israel“, 5682-1922. p. 1—46.

Introduzione di Dante Lattes e Mosé Beilinson. p. I-XXVIII.

Achad-Haam. Pinsker e il suo opuscolo. p. 49-74.

M. Ussishkin: Il maestro e il condottiero. p. 135-139.

27. **Self-Emancipation!**; the only solution of the Jewish question. Translated from the anonymous German original by Albert L. Finkelstein. London, E. W. Rabinowicz, 1891. 50 p.

=Jewish national series. 1.

המתרגם של ההוצאה האנגלית הראשונה הזאת היה מהסוציאליסטים היהודיים הראשונים
בוילנה (קבוצת ליברמן). הוא ברח מרוסיה והמשיך את פעולתו בלונדון. ושם עבר לחבת-
ציון (על זה העירני ברל כצנלסון). ראה גם מאמרו של א. טשעריקאווער: דער אנהויב פון
דער יידישער סאציאליסטישער באוועגונג. ב-היסטארישע שריפטן של ייווא. ווארשע, 1929.
ע' 469—532. וערך: פינקעלשטיין, עוזר בהלעקטיקאן של ז. רייזען. כ' ג' ע' 93—99.
מו"ל התרגום הזה הוא הסופר העברי אור.

28. **Auto-Emancipation** by Leo Pinsker. Translated by D[avid] S[imon] Blondheim. New-York, The Maccabaeian publ. co., 1906. 16 p.
„Reprinted from the Maccabean.” Zionist publications: בראש השער.

*29. **Autoemancipation** by Leo Pinsker. Translated by Dr. D. S. Blondheim. 2. edition. New York, Federation of American Zionists, 1916.

30. **Autoemancipation** by Leo Pinsker. Edited by Arthur Paul Super. (Foreword by Paul Goodman). London, published by the Association of young Zionist societies, 1932. 31, [1] p.

= „Young Zionist” publications. N 1.

„This issue of Auto-Emancipation is based on the second edition of the English translation by Dr. D. S. Blondheim, published by the Federation of American Zionists in 1916.” p. 3.

31. **Автоемансипация**; призывъ отъ еднѣхъ руски евреинъ къмъ
своитѣ съплеменници. Съ портрета и биографіята на автора и прѣдговоръ отъ
А. Ерлихъ. Превод отъ руски на Б. Пардо. Пловдивъ, печ. “Труд”, 1912.
32 стр. =Библиотека “Израель” № 3. תרגום בולגרי.

32. **Auto-Emancipatie** <Zelf-Bevrijding>. Oproep tot zijn Stamgenooten door een Russischen Jood. Vertaling van Adolphine Vigeveno. (Ten Geleide: A[lbert] van Raalte.) Amsterdam, Nederlandsch Zionisten Bond, 1922. 24 p., portr. תרגום הוינדי.

על זה העירני פרופ. ה. ל.וה. את הכרטיס הביבליוגרפי שלח לי מר ס. וליגמן מאמשטרדם. אח"כ באה החוברת לבית הספרים.

33. **Autoemancipation**; exhorto a sus correligionarios por un judio ruso con un prefacio (Un judio altivo) de Ajad Haam. Traducido y prologado por S[alomon] Liebeschütz con un apendice sobre la personalidad del Dr. León J. Pinsker. Buenos Aires, edicion del traductor, 1926. 36 p. תרגום ספרדי.

34. **Samowyzwolenie**. Przekład z niemieckiego. Warszawa, Wydawnictwo Achiasaf, Druk. S. Orgelbranda. 1900. 35 p.

*35. **Samowyzwolenie**. Warszawa, Freid, [19?].

*36. **Samowyzwolenie (Autoemancypacja)**; przekład z niemieckiego. In: Dr. Leon Pinsker. Życie i twórczość — opracowali Hela Wulkan i Albert Hochmann. (Kraków), Wydawnictwo „Hanoar”, (Drukarnia Powszechna), 1927. p. 49—90.

37. **Samowyzwolenie (Autoemancypacja)**; przekład z niemieckiego. Wyd. 2. In: Dr. Leon Pinsker. Życie i twórczość opracowanie Alberta i Heli Hochmann... (Kraków), Agudat Hanoar haiwri „Akiba”, 1932. p. [49]—88.

*38. **Samowyzwolenie**. Apel do Żydów. Ze słowem wstępem Achad-Haama. [Bez miejsca wydania 1933]. Warszawa, [Druk. „Pol”], [1933]. 45 p.

39. **Autoémancipation**; un cri d'alarme à ses frères par un Juif russe; traduction de l'allemand et introduction de Joseph Schulsinger. Anvers, Les Éditions sionistes, 1933. 2 p.l., [VII]-XXIII, 40 p.

40. **Autoemancipacija**; opomena saplemenicima od ruskog Jevrejina. S uvodnom napomenom (Ponosan Jevrejin) Ahad-Haama, Zagreb, Tiskara Beker i Heimbach, 1933 5693. 31 p.

תרגום קרואטי; שם המחבר לא נזכר.

41. **Autoemanciparea**; un strigat de deșteptare către conationalii de un evreu rus. Cu un cuvânt înainte (Un evreu demm) de Achad-Naam, București, (tipografia „Triumful”), 1923. 32 p., portr.

Biblioteca Lebanon; numere periodice pentru publicare scrierilor de seama din cultura evreească. Direcțiunea: Jean Aberman.

תרגום ריבנו; שם המחבר לא נזכר.

42. **Автоэмансипація!**; призывъ русскаго еврея къ своимъ едино-вѣрцамъ. Перевель А[кимъ] Флексерь-[Волынский]. Разсвѣтъ: органъ русскихъ евреевъ. Еженедельное издание. С.-Петербургъ, 1882. №№: 41-46 (12-24 X—13-25-XI)

שם המחבר לא נזכר

המתרגם שהתחיל בתור סופר חבת ציון עבר אח"כ לספרות הרוסית והתפרסם כאחד מגדולי המבקרים הרוסיים. יותר מפורט על זה במאמרי עליו במוסף של "דבר" מערב פסח תרצ"ד. ע' 4-5.

43. **Автоэмансипація!**; призывъ русскаго еврея къ своимъ сопле-менникамъ. Переводъ Ю[лиа] И[сидоровича] Гессена «съ портретомъ и био-графическимъ очеркомъ». С.-Петербургъ, (Х. Г. Брауде), 1898. 43 стр.

44. **Авто-эмансипація!**; призывъ русскаго еврея къ своимъ сопле-менникамъ. Пер. И[саака] Ш[ермана]. Съ приложениемъ біографіи и статьи „Autoemancipation и сіонизмъ“. Одесса, изд. книжн. магазина Я. Х. Шермана, 1899. 54 стр.

*45. **Авто-эмансипація!**; призывъ русскаго еврея къ своимъ сопле-менникамъ. Переводъ Ю. И. Гессена «съ портретомъ и біографическимъ очеркомъ». 2. изд. С.-Петербургъ, Раппопортъ, 1900. 38 стр.

הכונה מהדורה ב' של החוברת בתרגומו של הפן שהיא הוצאה ג'.

46. **Авто-эмансипація**; призывъ русскаго еврея къ своимъ сопле-менникамъ. (Переводъ съ немецкаго Ю[лиа] Г[ессена]. Издание 3. [4.]) С.-Петербургъ, Иосифъ Лурье, (1905). 47 стр.

47. **Авто-эмансипація**; призывъ русскаго еврея къ своимъ сопле-менникамъ. Перев. Ю. И. Гессенъ. В: „Еврейская Жизнь“, 1916, № 50: Памяти Л. С. Пинскера к 25-лѣтню со дня его смерти. стр. 49-66.

48. **Автоэмансипація**: «призывъ русскаго еврея къ своимъ сопле-менникамъ». (Перев. Ю. И. Гессенъ). Со вступительной статей (Учитель и вождь) М. М. Усышкина, біографическимъ очеркомъ и портретомъ автора. Москва, тип. Заря, 1917 г. 32 стр.

II. מהנכתב על פינסקר ומחברתו.¹

1. אחד העם. אבן לַמַּצְבָּה (מכתב על אדות ד"ר פינסקר ז"ל). בתוך: פרס; א'. אודיסה, תרנ"ב. ע' 207—217. וגם ב"על פרשת דרכים" א' ע' 88—101, בשם "ד"ר פינסקר ומחברתו" ובתוך: י. קלוזנר, "ספר פינסקר" (להלן מספר 17).— ראה גם להלן מספרים 19, 22, 32. ולעיל מספר 26.
2. אחד העם. י. 5. פינסקר (למלאת כ"ה שנה למותו). בתוך: "אגרות", כ' ו', ע' 195—199. נרפס גם ב"התורן" (ניוירק) כ"ז כסלו תרע"ז (ג' מ"א), ברוסית במכה"ע, ובריוסקיא זיו"ן ג' 50 תרע"ז (ראה להלן מספר 39). בגרמנית בתור הקדמה לחוצאות שונות של החוברת (ראה מספרים 3, 5, 7, 8). בלאדינו בתור הקדמה לתרגום השפניולאי של החוברת (ראה מספר 25), באנגלית (ראה להלן מספר 31). במפרדית (ראה לעיל מספר 33), בפולנית (ראה להלן מספר 24), בקרואטית (ראה לעיל מספר 40), ברוסנית (ראה לעיל מספר 41).
3. אחד העם. התורה והעבודה (לזכר מלאת 10 שנים למותו של ד"ר פינסקר) בתוך: "השל"ח" כ' מ' ע' 1—16 וגם ב"על פרשת דרכים" חלק ב' ע' 91—111. וב"ספר פינסקר" (להלן מספר 17).—ראה גם להלן מספרים 20, 21.
4. הארץ. גליון תשמ"א, א' טבת תרפ"ב 1922 I/1. הוספה: יום פינסקר; למלאת 100 שנה להולדתו. ע. הלבן: י. קלוזנר: ראשון לראשונים.—מ. גליקסון: לשעתו ולשעתנו.—מ. אוסישקין: זכרונות.—נאוטי פינסקר כועידת קטוביץ.—מ. מאירוביץ: זכרונות ליום פינסקר.—א. דרויאנוב: רשימות לכוונרפיה של פינסקר.—י. סואה: יהודה פינסקר (מוכרונותי).—מכתב פינסקר לז'יג. 5. ופה: אז ועתה.—א. ר. מלאכי: לחוקרי תולדות פינסקר.
5. בן עמי מ[רדכי]. ד"ר י. 5. פינסקר. בתוך ספרו: אישי דורנו. תל אביב, שטיבל, תרצ"ג. ע' 1611—69. ראה גם להלן מספרים 23, 36.
6. גליקסון, מ[שה]. ה"אבטואסנציופציה" של פינסקר, בתוך "הארץ" ג' 3874 מערב פסח תרצ"ב. גליון היוכל הכפול: יוכל החמישים לתנועת חבת ציון ויוכל השלישים לקק"ל.
7. גליקסון, מ. פינסקר ומפעלו (ליוכל הסאה). ב"הפועל הצעיר" תרפ"ב ג' 8—9. ראה גם מספר 4.

¹ לא נכללו ברשימה זו פרקים על פינסקר בספרים על תולדות הציונות ותורתה או על הרעיון הלאומי בישראל.

8. דרויאנוב, א[שר אברהם אבא אלתר]. פינסקר וזמנו, התקופה, כ' י"ב, ע' 214—250; כ' י"ג, ע' 275—320; כ' ט"ז, ע' 308—325. כאן גם נמסר תכן השיחה המפורסמת בין פינסקר ובין אדולף גלינק (ראה להלן מספר 28). המונוגרפיה מגיעה רק עד הופעת אוטואמנסיופציה. השאר עודנו בכ"י. ראה גם מספרים 4, 49.
9. ויסלכסקי, צבי. המחברת (למלאת 100 שנה ליום הולדת הד"ר י. פינסקר). בתוך: „רטון, מאסף עתי לאמנות ולספרות“, ברלין, תרפ"ב. חוב' א', ע' 35—37.
10. לופבן, י[צחק]. שני האותות הגדולים. „הפועל הצעיר“ שנת עשרים וחמש ג' 25—26 מ"ג בניסן תרצ"ב.
11. לילינבלום, מ[שה] ל[יב]. ד"ר לעאן פינסקר איננו! „המליץ“, 1891 ג' 287. נרפס גם בכל כתבי לילינבלום. כ' ד'. אודיסה תרע"ג. ע' 181—186.
12. מַאָה, יעקב. כנפש האב, נפש הבן. כ, פרי הארץ יצא לאור בירי זאב יעקב. ח' א'. ורשה, תרנ"ב. ע' 61—70. על זה העירנו ר' מיכל רבינובויץ.
13. העם; (שבועון פובליציסטי-ספרותי). שנה ראשונה 1914 No. 4, מוסקבה, כ' כסלו תרע"ז.
בהתחלת הגיון סחלקה סוקדשת לפינסקר למלאת עשרים וחמש שנים לפטירתו. התכן: מ[נחם] אוסישקין: המורה והמנהיג. — יעקב בן ישעיהו מואיה: הנפש המתנבאת. — מ[שה] גליקסון: הפרגדיה ונצחונה. — ח[יים] גרינברג: מגלת המרד. — יוסף קלוזנר: אכזר של פינסקר (ר' שמחה פינסקר). תמונת י. פ. פינסקר. — הסאמר הני"ל של קלוזנר נגמר בג' 6—7 של שבועון זה. נכנס גם לתוך ספר: יוצרים ובונים. ח' א'. תל אביב, תרפ"ה. בג' 6 של „העם“ באה גם רשימה: שמעון יהודה ספניסלבסקי: לתולדות י. פ. פינסקר (הערה).
14. צום אנדענקען פון דאקטאר לעא פינסקער. ענטהאלט: 1) פינסקער אלס פיאנער פון דעם מאדערנעם ציוניסטישען געדאנק; א קריטישער עטיווד (געשריבען צו פינסקער'ס 25—טען יאהרצייט פיר דיעזע בראשורע) פון נחום סאקאלאוו. 2) דער תמצית פון פינסקערס בראשורע אויטאעמאנציפאצאן פון מענדעלע סוכר ספרים (הערויסגעגעבען אין יאר תרס"ד און יעצט איבערגעדרוקט). לאנדאן אויסגאבע פון דעם ציוניסטישען פערבאנד „ציון“, געדרוקט ביי י. נאראדיצקי, תרע"ז. 36 ע'.

15. ציטרון, ש. 5: הרפתקאותיה של ה"אבטואמנציפציה". בספרו: "אנשים וסופרים". וילנה, שרבק, [תרפ"ד?], ע' 56—61.

שם מסופר על הקשים מצד הצנזורה ועל מחיקותיו של הצנזור (המלומד יהושע שפינברג) גם בתרגום העברי של ציטרון וגם בתרגום היודי של מנדלי כוכר ספרים. במסוף דברי שהוקדש ליובל החמישים של חבת ציון (כרך 4) גל' כ"ב מערב פסח תרצ"ב) פרסם ר' מיכל רבינוביץ מכתב של ציטרון להסופר איו"ב (יוסף בריל) מיום 22/xii 1882 הכולל בין השאר גם ידיעות בענין הצנזורה על החוברת של פ. — בין המסופר במכתב ובין זה שבמאמר ושנן איראלו הבדלים קלים, ואין פלא בדברי שהרו בין המכתב והמאמר עברו כארבעים שנה. מובן שהנוסח שבמכתב בן-דסמך יותר.

16. קופמן, יהודה. ליאו פינסקר (למלאת ארבעים שנה למותו). בתוך "במעלה", 1932. גיל' 1 (כ"ט). — חתום: אבן-שמואל ופסידוניס.

17. קלוזנר, י. עורך. ספר פינסקר; ספר זכרון למלאת מאה שנה להולדת ד"ר יהודה ליב פינסקר (1821—1921). ערוך בידי יוסף קלוזנר. ורושלים, הוצאת הועד של החברה ליישוב ארץ-ישראל באודוסא, דפוס ליו, תרפ"א. 128 ע, פורטרט.

התכן: מאת העורך. י. קלוזנר: ד"ר י. ל. פינסקר. י. ל. פינסקר: אבטואמנציפציה. תרגום אחד-העם. — אחד העם: דוקטור פינסקר ומחברתו. — אחד-העם: התורה והעבודה. — א. מ. אוטישקין: הסורה והמנהיג.

18. רבינוביץ, שאול פנחס (שפ"ר). אחד מכני ציון היקרים. בתוך "כנסת ישראל". III. ורשה, תרמ"ח. ע' 189—193.

19. Achad-Haam. Dr. Pinsker und seine Broschüre, in „Am Scheidewege". Aus d. Hebr. v. J. Friedländer. 1. Band. 2. Aufl. Berlin, Jüdischer. Verl., 1913. p. 64—82.

גם בהוצאת א"ה בגרמנית של Jüd. Verlag משנת 1923 בכ" א' ע' 163—182.

20. Achad-Haam. Lehre und Praxis (Zum 10-jähr. Todestag Dr. Pinskers). Übertr. v. E. Müller in „Am Scheidewege". 2. Band. Autor. Übertr. v. H. Knöpfmacher und E. Müller. Berlin, Jüd. Verl., 1923. p. 159—191.

21. Achad-Haam. Pinsker and political Zionism [התורה והעבודה] by Achad ha-Am. (Transl. by Leon Simon). London, „The Zionist", 1916. 28 p.

=Zionist pamphlets. 1. Series. Ed. by H. Sacher, L. Simon and S. Landman.

Achad-Haam: Ten essays on Zionism and Judaism. Trl. by Leon Simon. N. Y., Dutton, 1922. p. 56—90.

22. **Achad-Haam.** Pinsker and his brochure... translated from the Hebrew by Henrietta Szold. 2d. ed. New York. Federation of American Zionists, 1911. 16 p.
23. **Ben-Ami.** Erinnerungen an Leo Pinsker (Zu seinem 25. Todestag). In: „Der Jude“. 1 Jhrg. (1916). p. 575—582.
24. **Dr. Leo Pinsker.** Życie i twórczość—opracowanie Alberta i Heli Hochmann. „Dymny Żyd”—artykuł Achad-Haama. „Samowyzwolenie” (Autoemancypacja); przekład z niemieckiego. Wyd. 2. (Kraków), Agudat Hanoar haiwri „Akiba”, 1932. 88 p., 21., portr. מהדורה א' יצאה בשנת 1927.
25. **Friedeberg, M.** Pinskera Autoemancipation. In: Das jüdische Literaturblatt, wissenschaftliche Beilage zur Israelitischen Wochenschrift, hrsg. von M. Rahmer, Magdeburg. XI. Jhrg. 1882, p. 175, 179—180. העיריני על זה א. דרויאנוב.
26. **Gelber, N[athan] M[ichael].** Leo Pinskera Begegnung mit Adolf Jellinek. Zur Wiederkehr des 100. Geburtstages Pinskera. In: N. M. Gelber, Aus zwei Jahrhunderten. Wien und Leipzig, R. Löwit, 1924. p. [193]—201. מובאה גם השיחה עם ילינק.
27. **Jellinek, Adolf.** Noah redivivus. „Die Neuzeit“. 1882. No. 44, 45, 3, 10/XI 1882. רומן שאותו הרומא שנהל אתו שיחה שנתפרסמה על-ידו (ראה מספר שאחריו זה) הוא ד"ר פינסקר.—רואה בו גלגול של מ. ע. נח ותכניתו. אבל סתיחס באופן חיובי.
28. **Jellinek, A[dolf].** Ein Zwiesgespräch. In: Neuzeit. Wien, 1882. No. 13, 14, 15. השיחה בין ד"ר י. ל. פינסקר וד"ר אד. ילינק בקיץ הרמ"ג בענינים ששמשו חוכן החוברת אוטואמנציפציה. ראה לעיל מספרים 26, 27.
29. **Kirton, J.** Leon Pinsker (odbitka z Historyi syonizmu). Lwów, 5667 1907. 24 p.
30. **Kleinmann, M[oshe].** Leo Pinsker (Zum 100. Jahrestag seiner Geburt). In: „Jüdische Rundschau“, 1921. No. 104.
31. **The Maccabaeen;** monthly. Vol. xxx, No. 1, January, 1917. Leo Pinsker Number, New York, Federation of American Zionists. p. 21—44, portr. Editor in chief: Louis Lipsky. על המעשפת חמונת פינסקר מאת I. Foshko — על זה העיריני דר. ה. ברגמן. Leo Pinsker.—R. Brainin: On the biography of Leo Pinsker.—Achad-Haam: The Honor of his people (transl. from the Hebrew

by E. Neuman).—Sch. Levin: Autoemancipation.—S. M. Melamed: What has Pinsker given.

32. **Ахадъ-Гаамъ.** Докторъ Пинскеръ и его брошюра. Переводъ И. Румера. **בספר:** Ахадъ-Гаамъ. Избранныя сочиненія. т. 1. Москва, „Сафрут“, 1919. стр. [21]—33.

33. **Бенъ-Ами.** На почти уже забытую тему. Нед. Хрон. Восхода, 1883. № 15—16. **ר'אמיר בן-אמי:** חזונה על בקרתו של הרב ווג שנרפסה ברו-שבועון

34. **Бенъ-Ами.** Памяти Л. С. Пинскера. **ניקירולוג** Н. Хр. В. 1891. № 24.

35. **Б[ерман], В[асилий].** Л. Пинскеръ; некрологъ. В: „Сюнъ“; еврейскій палестинскій сборникъ. Вып. 1. С-Петербургъ, 1892. стр. 297-300.

36. **Гельманъ, Гр.** Еще о покойномъ Л. С. Пинскерѣ. Н. Хр. Восхода 1892. № 7. **בשיחותיו בשנת האחרונה לחייו**

37. **Днѣпровскій, С. [Дубнов?].** Въ защиту доброй памяти Л. С. Пинскера. Н. Хр. Восхода 1891. № 25—26.

38. **Дубновъ, С[емен] М[аркович].** Какая самоэмансипація нужна евреямъ? Восходъ 1883. № V—VII.

39. **Еврейская жизнь;** [еженедельникъ сионистской организации въ Россіи]. 1916, № 50 от 11 декабря: Памяти Л. С. Пинскера къ 25-лѣтію со дня его смерти.

התכן: 1891—1916. — אחד-העם: יהודיגאה. — י. ו. צ'לינוב: הקם, פינסקר והרצל. — מ. אוישקין: המורה והמנהיג. — י. י. מוא"ה: הבן והאב. — מ. בן-עמי: דוקטור פינסקר. — מ. מרגולין: י. ל. פינסקר והטרנדיה של הנשמה היהודית. — ו. טימקין: י. ל. פינסקר. — י. גרינבוים: שני גלים. — שתי סיסמאות. — י. איזנשטדט: שתי פגישות. — פ. מרק: הטרנדיה של אי-ספוק. — י. מילנר: המולדת של פינסקר. — י. ל. פינסקר: רשימה ביוגרפית. — י. ל. פינסקר: אבטואמנציפציה.

40. **И[дельсон], А[браам].** Д-ръ Л. С. Пинскеръ (по случаю 20-лѣтія его смерти). Разсвѣт, 1911. № 52.

41. **Лиліенблумъ, М. Л.** Д-ръ Л. С. Пинскеръ, какъ практическій дѣятель палестинскаго дѣла. Н. Хр. Восхода 1902. № 6.

42. **Моргулисъ, М[ихаил] Г[ригорьевич].** Самоосвобожденіе и самоотреченіе. «отвѣтъ Дубнову и Португалову». „Еврейское обозрѣніе.“ 1884. № 5. **(ראה מספרים 38, 43)**

נכנס גם לתוך ספרו Вопросы еврейской жизни. СПб, 1889 стр. 534-594.

43. **Португаловъ, Б[ениамин].** Знаменательныя движенія въ еврействѣ. С-Петербургъ, 1884. 48 стр.

44. П[рилуцк]ій, Г[ирш] Н[аумович]. Д-ръ Л. С. Пинскеръ (къ исполнившемуся 10-лѣтію его кончины). „Еврейскій ежегодникъ“ на 5663 תרסג 2-й г. изд. С-Петербургъ, 1902. стр. [235]—249.

45. Рашковскій, Н. С. Пинскеръ. בתוך ספרו : Современные русско-еврейскіе дѣятели. Вып. 1. Одесса, изд. Е. Меча, 1899. стр. [64]—72.

46. Эпштейнъ, С. [Залман?]. Памяти Д-ра Л. С. Пинскера. Н. Хр. Восхода 1891. № 25-26.

47. Ямпольскій, П. А. Слово, произнесенное докторомъ П. А. Ямпольскимъ по поводу 10-лѣтія кончены д-ра Л. С. Пинскера, автора брошюры „Autoemancipation“ 9 Декабря 1901 года. Кіевъ, скоропечатня Розета, 1902 г. 43 стр.

48. [Ярошевскій]*, С. О. У гроба Л. С. Пинскера, Восход. 1892. № 2. стр. 31—50.

מאמר הערכה ונאומו ההספר בהלוייה.
שם בעל-המאמר נודע לו מאת א. דרויאנוב.

49. קבץ רצנויות על „האבטומנציפציה“. בספרו של א. דרויאנוב „כתבים לתולדות חבת ציון“ כ' ג' ע' [439]—484. נדפסו מחדש 9 סאטרים : ורצנויות על האבטומנציפציה שהופיעו סמוך להוצאת החוברת. וא"ל הם :

(1) [M. Lehman?]: Die Wiederbelebung des jüdischen Nationalitäts-Gedankens. „Israelit“, 26/IX 1882. No. 41.

(2) Ludwig Philippsohn: Eine alte Frage „Allgemeine Zeitung des Judentums“, 11/X 1882. No. 42.

(3) [Ад. Ландау] מאמר ראשי Н. Хр. Восхода 8-X 1882. 41.

(4) [י. 5. גורדון]: בינה בספרים „המליץ“ 21/XI 9. 1882, גל' 43.

(5) Мевакеръ [И. Л. Гордон]: Autoemancipation. Восходъ, 1882. № 7—8.

(6) מערכת: По поводу „Автоэмансипация“. Разсвѣтъ, 21/XI 1882. № 47.

(7) [פרץ סמולנסקין] ידיעת ספרים: Autoemancipation: „השחר“ שנה י"א חוב' ג' (תרמ"ג).

(8) נחום סוקולוב: הצופה לבית ישראל. „הצפירה“, 1883, גליון 7.

(9) А. Флексеръ-[Вольскій]: Новое слово в жизни русскаго еврейства. В: „Палестина“, 1884. באותו ספר נדפסו גם 127 סכתבים של פינסקר.

50. קבץ רצנויות על „האבטומנציפציה“ בספר „Указатель литературы о сюзизмѣ“. С-Петербургъ, 1903. стр. 29.

(1) Н. Хр. Восхода, 1882, № 40 (רשימה), 41. (מאמר ראשי)

(2) Разсвѣтъ, 1882, № 47.

(3) „Одесскій Листок“ (עתון יומי כללי), 1882, № 240 (רשימה).

271 (מאמר מאת גרייסולר).

(מאמר ראשי) „Русский Курьер“ (שבועון כלידי), 1882, № 37 (4)

(5) „Вѣстникъ Европы“ (ירחון כלידי), 1883, № 2.

מלבד רצונות אלה מן הראוי להזכיר עוד את הערכתו הקצרה של מ. שטינשניידר שנדפסה בעתונו „המזכיר“ משנת 1882, ע' 123.

„יוצא מההנחה שעל האנטיפסיה נגד היהודים אי אפשר (!) להתגבר, ואם כן יש ליסד מדינת יהודית. בהמגיד“ 1882 ע' 103 כותב העורך „אם ישארו בני ישראל לעולמים כעם הצוענים, ציגיונער“ ובע' 194 כתוב „האלילים קולטור, ציויליזאציאן אלילי המאה הי"פ“. תעמולה כזו לטובת ישוב ארץ ישראל מסוכנת יותר מהאנטישמיות וזה כבר היינו צריכים למחות נגד זה“.

על פינסקר בישיבות הועד לישוב ארץ ישראל יש חומר חשוב במאמר :

51. „Годъ дѣятельности общества вспомошествованія евреямъ в Палестинѣ“. В: „Сіонъ“ Вып. 1. С-Петербургъ, 1892. стр [209]—272.

המאמר כולל 35 פרומוקולים של ישיבות הועד בראשותו של דר. פינסקר בשנת 1890 ו-16 פרומוקולים משנת 1891.

יש לציין גם 3 שירים וספור אחד על פינסקר.

52. גורדון, יהודה ליב. עדר אדני (לכבוד בעל המחברת „אם אין אני לי מי לי“ (Autoemancipation); שיר. נדפס ראשונה ב„השחר“ שנה י"א (תרס"ג) ע' 184—185, ונכלל בכרך א' של כל שירי יל"ג. פינסקר ענה על השיר הזה במכתב ליל"ג מיום 13/XI 1881. המכתב נדפס ב„כתבים“ הנ"ל של דרויאנוב, כ' ג' ע' 505—507.

53. [לילינבלום, מ. ל. ?] כתבת על קברו של פינסקר. השיר הובא בטאמרו של א. דרויאנוב: „רשימות לכיוגרפיה של פינסקר“ שנדפס בגליון פינסקר של הארץ (ראה מס' 4). דרויאנוב חושב (אמנם בלי בטחון מוחלט) שמחברו הוא לילינבלום.

54. רבינוביץ, יצחק. מצבת יהודה בן שמחה ד"ר פינסקר ז"ל (שיר). ב„המגיד“ 21/I 1892 גל' 3.

55. מנדלי מוכר ספרים. „בימי הרעש“ בחוך כל כתבי מנדלי מוכר ספרים. כ' ג'. אודיסא, הוצאת „היובל“, תרע"ב. ע' 171—104. פינסקר מתואר שם בשם „האדון הקרליני“. קרלין היא עיר קטנה ע"י פינסק. נכלל גם בשאר ההוצאות בעברית וברודית.